

Nepojmenované smlouvy

Pro právní vztahy vyplývající z tzv. inominátních smluv je rozhodující obsah smlouvy (vlastního smluvního ujednání), tedy to, jak jsou vymezena vzájemná práva a povinnosti smluvních stran; takto stanovené povinnosti jsou pak pro ně závazné. Pouze za situace, kdy není mezi účastníky v určité otázce smluveno ničeho, použijí se na závazkový právní vztah vzniklý z nepojmenované smlouvy analogicky ta ustanovení občanského zákoníku, která upravují závazkový právní vztah obsahem a účelem mu nejbližší. Analogie zákona ve smyslu § 491 odst. 2 a § 853 obč. zák. je připuštěna jen v tom rozsahu, v jakém smlouva neobsahuje vlastní úpravu.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 33 Odo 848/2006, ze dne 30.4.2008)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobce R. K., zastoupeného advokátkou proti žalované H., spol. s r.o. o zaplacení částky 96.000,- Kč s příslušenstvím, vedené u Okresního soudu v Karviné pod sp. zn. 18 C 50/2005, o dovolání žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 28. února 2006, č. j. 8 Co 55/2006-48, tak, že rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 28. února 2006, č. j. 8 Co 55/2006-48, se zrušuje a věc se vrací tomuto soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Okresní soud v Karviné (dále jen „soud prvního stupně“) rozsudkem ze dne 18. října 2005, č. j. 18 C 50/2005-33, uložil žalované povinnost zaplatit žalobci částku 96.000,- Kč s 3 % úrokem z prodlení od 26. 9. 2004 do zaplacení a rozhodl o nákladech řízení. Vzal za prokázané, že mezi účastníky byla dne 28. 4. 2003 uzavřena smlouva o spolupráci při výkonu sportovní činnosti (dále jen „smlouva“) podle § 51 občanského zákoníku (dále jen „obč. zák.“). Podle čl. I smlouvy se žalobce mimo jiné zavázal zúčastňovat se všech tréninků, výcvikových táborů a utkání družstev klubu, k nimž byl nominován, dbát o své zdraví, fyzickou kondici, dodržovat zásady správné výživy a životosprávy, hygieny, regenerace a rehabilitace, podřídit se předpisům klubu, nezúčastňovat se osobně ani zprostředkovaně sázek, her a jiných soutěží souvisejících s výsledky utkání jeho družstva, a je-li vyžádán, účastnit se akcí reprezentačních družstev. Žalovaná se zavázala poskytovat žalobci základní měsíční odměnu ve výši 20.000,- Kč splatnou k 25. dni následujícího měsíce a vytvářet příznivé podmínky pro sportovní přípravu; smlouva byla uzavřena na dobu od 11. 7. 2003 do 31. 5. 2005. Při požáru na diskotéce v K.-N. M. dne 25. 10. 2003 žalobce utrpěl zranění, v důsledku kterých byl hospitalizován v době od 25. 10. 2003 do 28. 11. 2003 a v době od 10. 5. 2004 do 2. 6. 2004. Kvůli zraněním se neúčastnil tréninkového režimu až do 11. 1. 2004; na základě dohody s trenérem začal vykonávat individuální tréninkovou přípravu mimo rámec činnosti družstva. V únoru 2004 od této formy přípravy odstoupil a pokračoval v ní měsíci březnu a dubnu 2004. V tomto období jej ale nebylo možno využít k mistrovským utkáním. Dne 4. 5. 2004 se žalobce podrobil další operaci a do pravidelné přípravy družstva se do 11. 6. 2004 již nezapojil. Jen částečně se účastnil tréninků v období ledna do května 2004, nezúčastnil se soustředění v období od 5. 1. 2004 do 10. 1. 2004 a na soustředění v období od 5. 4. 2004 do 10. 4. 2004 byl přítomen jen v rozsahu 20 %. Žalovaná vyplácela žalobci v měsících leden až duben 2004 hráčskou odměnu v částce 16.000,- Kč měsíčně; počínaje květnem 2004 mu na této odměně již nic nezaplatila. Smlouvou založený vztah mezi žalobcem a žalovanou zanikl výpovědí ke dni 31. 8. 2004. Na tomto skutkovém základě soud prvního stupně posoudil smlouvu ze dne 28. 4. 2003 jako platný inominátní kontrakt podle § 51 obč. zák., ze kterého žalované vznikla povinnost platit žalobci měsíčně částku 20.000,- Kč bez ohledu na to, zda

žalobce splní své závazky ze smlouvy. Smlouva totiž neupravuje podmínky, za kterých může žalovaná přistoupit ke krácení měsíční odměny žalobci (např. z důvodu nemoci či úrazu žalobce); neobsahuje tak žádné sankce za nedodržení závazků žalobce podle čl. I. smlouvy. Protože žalobce ve skutečnosti nevykonával pro žalovanou činnost, k nimž se zavázal, bylo jen na něm, aby zvážil mravnost svého žalobního požadavku; pakliže se však vyplacení plné odměny domáhá, má na ni podle dohodnutých podmínek právo.

K odvolání žalované Krajský soud v Ostravě rozsudkem ze dne 28. února 2006, č. j. 8 Co 55/2006-48, rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že žalobu zcela zamítl a nově rozhodl o nákladech řízení; současně rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Odvolací soud převzal odvoláním nezpochybněná skutková zjištění soudu prvního stupně a v podrobnostech na ně odkázal. Dospěl však k odlišnému právnímu posouzení věci. Za rozhodující zjištění soudu prvního stupně považoval okolnost, že od ledna 2004 do srpna 2004 žalobce nevykonával jako hráč pro žalovanou takovou činnost, pro kterou s ním smlouvu uzavřela. S odkazem na § 51 obč. zák. rovněž dovedl, že smlouva ze dne 28. 4. 2003 je smlouvou nepojmenovanou podléhající režimu občanského zákoníku. Smluvní strany se výslovně dohodly, že smlouvu uzavírají podle občanského zákoníku, ale především žalovaná, ačkoliv je podnikatelem a osobou zapsanou v obchodním rejstříku, nemá v předmětu činnosti sportovní přípravu hráčů. Nejde tedy o podnikání ve smyslu § 2 odst. 1 obchodního zákoníku (dále jen „obch. zák.“) a mezi účastníky řízení tak nevznikl závazkový vztah podle § 261 odst. 1 obč. zák. Žalobce se zavázal plnit povinnosti zakotvené v čl. I. smlouvy a tomu odpovídala povinnost žalované poskytovat mu měsíční základní odměnu ve výši 20.000,- Kč (čl. III.). Žalobce se nemůže domáhat výplaty odměny, neboť sám nevykonával pro žalovanou činnost, k nimž se zavázal, přičemž není rozhodující, z jakých důvodů se tak stalo ani to, zda mu byly v rozhodném období poskytovány dávky nemocenského pojištění. Odvolací soud se neztotožnil se závěrem soudu prvního stupně, že v důsledku nedostatečné smluvní úpravy nemůže mít porušení smluvních povinností žalobcem za následek neplnění žalované.

V dovolání, jehož přípustnost dovozuje z § 237 odst. 1 písm. a) občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“), žalobce odvolacímu soudu vytýká, že řízení zatížil vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci a vychází ze skutkového zjištění, které nemá podle obsahu spisu v podstatné části oporu v provedeném dokazování. Vadu řízení spatřuje v nedostatečném odůvodnění napadeného rozhodnutí, neboť je nepřesvědčivé, stručné a postrádá náležitosti podle § 157 odst. 2 o. s. ř. Nesprávné právní posouzení věci spatřuje v závěru, podle něhož mu nenáleží tzv. základní odměna. Ta je podle dovolatele poskytována za všech okolností, na rozdíl od nadstandardní složky - prémie - vyplácené na základě hodnocení a výkonnosti jednotlivých hráčů a úspěšnosti žalované, a není ničím podmíněna. Z výše uvedených důvodů žalobce navrhl, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud ČR jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno včas k tomu oprávněnou osobou, že je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř. a že jsou splněny i podmínky uvedené v § 241 odst. 1 a 4 a v § 241a odst. 1 o. s. ř., přezkoumal napadený rozsudek podle § 242 odst. 3 o. s. ř.

Žalobce nenamítá, že řízení bylo postiženo vadami uvedenými v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o. s. ř., a s výjimkou poukazu na nedostatky v odůvodnění ani jinými vadami řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, k nimž dovolací soud přihlédne, i když nebyly v dovolání uplatněny, a ani z obsahu spisu nic takového neplyne. Proto se dovolací soud zabýval jen výslovně uplatněnými dovolacími důvody, jak je žalobce vymezil, a dospěl k závěru, že jeho dovolání je opodstatněné.

Podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. lze dovolání podat z důvodu, že rozhodnutí odvolacího soudu

spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Nesprávným právním posouzením je omyl soudu při aplikaci práva na zjištěný skutkový stav (skutkové zjištění). O mylnou aplikaci se jedná, jestliže soud použil jiný právní předpis, než který měl správně použít, nebo aplikoval sice správný právní předpis, ale nesprávně jej vyložil, popř. jestliže ze skutkových zjištění vyvodil nesprávné právní závěry.

V rámci uvedeného dovolacího důvodu žalobce otevřel dovolacímu přezkumu kontrolu správnosti závěru odvolacího soudu o podmíněnosti plnění jednoho z účastníků smlouvy plněním druhého, v důsledku které nemá žalobce nárok na tzv. základní odměnu ve výši 20.000,- Kč měsíčně.

Podle § 51 obč. zák. účastníci mohou uzavřít i takovou smlouvu, která není zvláště upravena; smlouva však nesmí odporovat obsahu nebo účelu tohoto zákona.

Smlouva je jednou ze základních právních skutečností, vedoucí ke vzniku občanskoprávních vztahů. Obecně se uplatňující princip privátní autonomie v občanskoprávních vztazích (§ 2 odst. 3 obč. zák.), zvláště princip smluvní autonomie, znamená, že je ponecháno zásadně na uvážení a rozhodnutí samotných subjektů, zda vůbec a s kým smlouvu uzavřou, jaký bude její obsah, jaká bude její forma a též jaký typ smlouvy pro konkrétní případ občanskoprávního styku zvolí. Subjekty mají v prvé řadě možnost zvolit některý z upravených typů smluv (tzv. pojmenované typy smluv) nebo uzavřít smlouvu atypickou (nepojmenovanou) podle § 51 obč. zák., která ale nesmí odporovat obsahu nebo účelu zákona.

Smlouva o spolupráci při výkonu sportovní činnosti, jejímž obsahem byly zejména povinnosti žalobce vyjmenované v čl. I. smlouvy (např. zúčastňovat se všech tréninků, výcvikových táborů a utkání družstev klubu, k nimž byl nominován) a mimo jiné závazek žalované poskytovat hráči (žalobci) základní měsíční odměnu ve výši 20.000,- Kč splatnou k 25 dni následujícího měsíce, neodpovídá žádnému z typů smluv, které jsou výslovně upraveny zvláštními ustanoveními závazkového práva (občanský zákoník - část osmá, hlava druhá až dvacátá první). Správně proto soudy obou stupňů posoudily tuto smlouvu jako smlouvu nepojmenovanou podle § 51 obč. zák. Zatímco u pojmenovaných smluv občanský zákoník obsahuje vedle obecných ustanovení obsažených v části první občanského zákoníku ještě další - speciální - ustanovení, u nepojmenovaných smluv taková ustanovení zákona chybí. Jen rámcově se v § 51 stanoví, že nepojmenovaná smlouva nesmí odporovat obsahu nebo účelu zákona; to znamená, že podrobné modalities smluvních podmínek musí takové smlouvy obsahovat samy. Soudní praxí je obecně zastáván názor, že pro právní vztahy vyplývající z těchto tzv. inominátních smluv je rozhodující obsah smlouvy (vlastního smluvního ujednání), tedy to, jak jsou vymezena vzájemná práva a povinnosti smluvních stran; takto stanovené povinnosti jsou pak pro ně závazné. Pouze za situace, kdy není mezi účastníky v určité otázce smluveno ničeho, použijí se na závazkový právní vztah vzniklý z nepojmenované smlouvy analogicky ta ustanovení občanského zákoníku, která upravují závazkový právní vztah obsahem a účelem mu nejbližší. Znamená to, že analogie zákona (analogie legis) ve smyslu § 491 odst. 2 a § 853 obč. zák. je přípustná jen v tom rozsahu, v jakém smlouva neobsahuje vlastní úpravu (srovnej Švestka, J., Jehlička, O., Škárová, M., Spáčil, J., a kol: Občanský zákoník. Komentář. 10. vydání, Praha, C. H. Beck 2006, str. 322 a n.).

Odvolací soud v dané věci výkladem smlouvy podle § 35 odst. 2 obč. zák. dovedl, že povinnost žalované platit žalobci měsíční odměnu je podmíněna jeho vzájemným plněním (viz čl. I. smlouvy), bez kterého žalovaná povinnost k plnění nemá. S tímto závěrem se dovolací soud neztotožňuje.

Podle § 560 obč. zák. mají-li si ze smlouvy plnit účastníci navzájem, může se domáhat splnění závazku jen ten, kdo sám splnil svůj závazek dříve anebo je připraven jej splnit. I ten, kdo je povinen plnit předem, může své plnění odepřít až do té doby, kdy bude poskytnuto nebo zabezpečeno plnění vzájemné, je-li plnění druhého účastníka ohroženo skutečnostmi, které nastaly u druhého účastníka a které mu nebyly známy, když smlouvu uzavřel.

Citované ustanovení je výjimkou ze zásady, že každý je povinen splnit svůj závazek v době stanovené ve smlouvě a vztahuje se na dvoustranné závazky, v nichž mají smluvní strany vzájemná práva a povinnosti; tomu odpovídá jejich postavení, kdy každá z nich je zároveň v postavení dlužníka i věřitele, neboť má vůči druhé straně povinnost něco plnit a naopak má právo jiné plnění požadovat. Za synallagmatické jsou přitom označovány ty dvoustranné závazky, v nichž plnění obou stran je na sebe vzájemně vázáno (povinnost plnit je podmíněna současným protiplněním). Jde tedy nejen o vzájemnost práv a povinností, ale i o vzájemnou podmíněnost plnění (např. z kupní smlouvy je kupující zavázán zaplatit cenu koupeného zboží oproti jeho převzetí a prodávající je zavázán předat mu předmět koupě oproti zaplacení kupní ceny). Ne všechny dvoustranné závazky jsou zároveň synallagmatickými (k tomu srovnej shora citované dílo, str. 994 a n., a rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. února 2000, sp. zn. 25 Cdo 2406/98).

Z pohledu shora citovaných závěrů je nutno zjistit rozsah a charakter práv a povinností účastníků smlouvy.

K závazkům hráče (žalobce) podle čl. I smlouvy patřila povinnost:

- a) zúčastňovat se všech tréninků, výcvikových táborů a utkání družstev klubu, k nimž byl nominován. V této činnosti vynakládat podle svých možností a schopností patřičné úsilí, v utkání soutěžit čestně, znát a dodržovat pravidla a řády,
- b) dbát o své zdraví, o fyzickou kondici, dodržovat zásady správné výživy a životosprávy, hygieny, regenerace a rehabilitace. Podrobit se všem určeným léčebným procedurám a vyvarovat se dopingů v jakékoliv formě,
- c) podřídit se předpisům klubu, Č., E. a I.,
- d) nezúčastňovat se osobně ani zprostředkovaně sázek, her a jiných soutěží, souvisejících s výsledky utkání jeho družstva,
- e) je-li vyžádán, účastnit se akcí reprezentačních družstev.

K závazkům klubu (žalované) podle čl. III smlouvy patřila povinnost:

- a) poskytovat hráči základní měsíční odměnu 20.000,- Kč splatnou k 25 dni následujícího měsíce,
- b) vytvářet příznivé podmínky pro sportovní přípravu, regeneraci, rehabilitaci a lékařskou péči,
- c) podle možností poskytovat nejméně jeden den volna v kalendářním týdnu,
- d) poskytovat souvislé volno v rozsahu do 25 dnů v kalendářním roce bez krácení měsíční odměny v souladu s plánem přípravy,
- e) uvolnit hráče pro potřeby reprezentačních družstev dle závazného předpisu svazu.

Jestliže z obsahu smlouvy a ze skutkových zjištění soudů obou stupňů nevyplývá, že by povinnost žalované „poskytovat hráči základní měsíční odměnu 20.000,- Kč“ byla vázána na splnění jeho povinnosti podle čl. I. smlouvy [srovnej znění čl. III. písm. a) smlouvy], nýbrž naopak bylo zjištěno, že závazek každého z nich byl dohodnut k jinému časovému okamžiku (žalobce měl okamžikem účinnosti smlouvy plnit své povinnosti a žalovaná se zavázala platit mu měsíční odměnu splatnou vždy ke 25. dni následujícího měsíce), nejedná se o synallagmatický závazek ve smyslu ustanovení § 560 obč. zák.; vzájemná podmíněnost plnění tak nevyplývá ani z obsahu smlouvy ani ze zákona (§ 51 obč. zák.). V úvahu nepřichází aplikace věty druhé téhož ustanovení, neboť žalovaná je povinna plnit až následně a nikoliv předem.

Vycházejí jen ze smluvních ujednání (obsahu sporné smlouvy), nelze než dospět k závěru, že povinnost žalované zaplatit žalobci základní měsíční odměnu není podmíněna vzájemným plněním žalobce (nemá synallagmatický charakter) a při nedostatku smluvní úpravy podmínek, za kterých je možno ji krátit, popřípadě nevyplatit vůbec (tzn. porušení jakých povinností bude takto postihováno a v jakém rozsahu bude odměna snížena), nelze žalobci nárok na výplatu úplné odměny podle čl. III.

smlouvy upřít. Nedostatek smluvní úpravy nejde v daném případě odstranit ani analogií zákona ve smyslu § 491 odst. 2 a § 853 obč. zák., neboť právní vztah účastníků nelze připodobnit žádné typické smlouvě upravené občanským zákoníkem v části osmé, hlavě druhá až dvacátá první.

Žalobcem uplatněný dovolací důvod podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. byl tudíž uplatněn důvodně. Proto Nejvyšší soud napadený rozsudek (včetně akcesorického výroku o nákladech řízení) podle § 243b odst. 2 části věty za středníkem a odst. 3 věty první o. s. ř. zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Procesní společenství účastníků](#)
- [Pracovní poměr](#)
- [Pracovní poměr](#)
- [Odpovědnost za škodu](#)
- [Konkurs \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Mzda \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Oddlužení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Význam řízení](#)
- [Vzájemné plnění \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Věcná příslušnost](#)